

GEOMETRIYA DARSLARIDA LOYIHA FAOLIYATI ORQALI O'QUVCHILAR KREATIVLIGINI OSHIRISH

Ashurova Dilfuza 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada geometriya darslarida loyiha faoliyatidan foydalanish orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari ko'rib chiqilgan. Geometriya fanining fazoviy tasavvur, mantiqiy fikrlash hamda mustaqil ta'lim olish va ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Loyiha asosida ta'lim berishning samarali usullari tahlil qilinib, o'quvchi ijodkorligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi vazifalar va loyihalar misollari keltirilgan.

Kalit so'zlar: geometriya, loyiha asosida o'qitish, kreativlik, fazoviy tafakkur, ta'limiy loyiha, ijodiy rivojlanish.

Bugungi zamonaviy ta'lim an'anaviy usullardan voz kechib, samarali va interaktiv yondashuvlarni talab qilmoqda. Ana shunday usullardan biri – loyiha faoliyatidir. Bu yondashuv XXI asrda zarur bo'lgan asosiy kompetensiyalarni — tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik va eng muhimi, kreativlikni rivojlantiradi. Geometriya fanini o'qitish jarayonida loyiha faoliyatini joriy etish ta'limni na'munavi, amaliy va shaxsga yo'naltirilgan qilib tashkil etish imkonini beradi. Geometriya va kreativlik o'zaro qanday bog'langan?

Geometriya – bu faqat shakllar va burchaklar haqida emas. Bu fanning har bir mavzusi o'quvchini fikrlashga, tasavvur qilishga va o'z qarashlarini bildirishga undaydi. Masalan, oddiy kvadrat haqida nafaqat uning tomonlari tengligini bilish, balki undan qanday naqshlar, binolar yoki san'at asarlari yaratish mumkinligini o'ylab ko'rish ham ijodiylikni rivojlantiradi.

Kreativlik — bu insonning yangicha, original g'oyalar, mahsulotlar yoki yechimlar yaratish qobiliyatidir. L.S. Vygotskiy ta'kidlaganidek, ijodiy fikrlash — ta'lim va ijtimoiylashuv jarayonida shakllanadigan yuqori darajali psixik

funksiyadir. Geometriya o'quvchilarda fazoviy fikrlashni, tahlil va sintez qobiliyatini, murakkab konstruksiyalar yaratish qobiliyatini rivojlantirishi bilan bevosita kreativlikni tarbiyalaydi.

Loyiha faoliyati esa o'quvchini bilimni faol egallovchi, tadqiqotchi, ijodkor sifatida shakllantiradi. Dars jarayonida oddiy amallar o'rniga, o'quvchilarga quyidagi kabi topshiriqlar berish tavsiya etiladi:

-“Berilgan yuzaga ega bo'lgan turli shakllarni chizing va ularning perimetrlarini solishtiring.”

-“Faqat uchta shakldan foydalangan holda simmetrik naqsh yarating.”

- “O'zingiz yangi geometrik shakl o'ylab toping va unga nom bering.”

Bu kabi topshiriqlar o'quvchini qiziqtiradi, u fikr yuritadi, tekshiradi, shubhalanadi va eng muhimi – o'rganadi.

Geometriya fani o'zining ko'rgazmaliligi, konstruktiv va abstrakt xususiyati tufayli loyiha ishlari uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Amaldagi loyiha turlari quyidagilar bo'lishi mumkin:

- **Hajmli geometrik modellar yaratish** (kub, tetraedr, dodekaedr va h.k.);
- **Madaniyat va me'morchilikda simmetriya va ornamentlarni tadqiq qilish;**
- **Geometrik mantiqli o'yinlar ishlab chiqish** (tantram, geksamino kabi);
- **Hayotdagi jismlarni geometrik tahlil qilish** (mebel, ko'priklar, binolar va b.);
- **Raqamli modellashtirish dasturlaridan foydalanish** (GeoGebra, AutoCAD va b.).

Geometriya darslarida loyihalashtirish faoliyati quyidagilarga xizmat qiladi:

- Ilmiy-izlanish faoliyatiga qiziqish uyg'otadi;
- Ijodiy g'oyalar ilgari surish va tahlil qilish ko'nikmasi rivojlanadi;

- O'quvchilar turli yechimlarni solishtirib, eng to'g'risini tanlashni o'rganadilar;

- Fazoviy va estetik fikrlash shakllanadi;
- Guruhda ishlash, muloqot va taqdimot ko'nikmalari kuchayadi.

Masalan, "Mening shahrimdagi geometriya" nomli loyiha doirasida o'quvchi binolar fotosuratlarini tayyorlaydi, ulardagi geometrik shakllarni tahlil qiladi, fasad chizmasini tayyorlab, uni maket yoki elektron shaklda taqdim etadi.

Geometriya darslarida loyiha faoliyatini samarali tashkil etish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

- Ta'lim dasturiga loyihalarni sinfga mos holda integratsiya qilish;
- Fanlararo bog'lanishni ta'minlash (matematika – informatika – san'at – texnologiya);
- Loyihalarni baholashda kreativlik, mantiqiylik, vizual jihat va aniqlikni hisobga olish;
- Raqamli modellashtirish ko'nikmalarini o'rgatish;
- Maktab miqyosida loyiha tanlovlari, ko'rgazmalar va taqdimotlar tashkil qilish.

Geometriya fanining o'ziga xos xususiyatlari — vizual, fazoviy va mantiqiy o'zaro bog'liqlik — o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim vositadir. Loyiha faoliyatidan foydalanish nafaqat nazariy bilimlarni chuqurlashtiradi, balki har bir o'quvchining shaxsiy salohiyatini namoyon qilishga yordam beradi. Shu tariqa, geometriya darslarida loyiha asosida ta'lim berish ijodkor, mustaqil fikrlovchi va zamonaviy muammolarga innovatsion yondashuv qila oladigan shaxsni shakllantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vigotskiy L.S. — "Bolalarda tasavvur va ijodkorlik", M., 1983.
2. Jon Dyui — "Qanday fikrlaymiz", M., 2001.
3. Polyakov V.F. — "Matematik ta'limda loyiha faoliyati", Sankt-Peterburg, 2019.

4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi — Loyiha asosida o'qitish bo'yicha metodik tavsiyalar. Toshkent, 2023.
5. Kozlova S.A. — "Geometriya darslarida fazoviy fikrlashni shakllantirish", Ilmiy-metodik jurnal, 2022.